

Alferrik euskaratutako filmak

80ko eta 90eko hamarkadetan euskarazko bikoizte lan mordo egin ostean, azken urteetan nabarmen murriztu da produkzioa. Haatik materiala badago, bai zine aretoetarako baita etxeko merkaturako (DVD, VHS...) ere. Dagoenari zuku guztia ateratzea falta, ordea.

ANDER ALTUNA

Argakia: Alex Larretxi

“ORAIN JENDEA ez da joaten filmak ikustera, ez euskaraz ezta gaztelaniaz ere. Zinearen industriak dakarren gaitza da”. Marian Galarraga Tinko Euskara Elkarteko lehendakariaren hitzak dira. 14 urte daramatzate filmeen eskubideak erosten (bai zine aretoetarako, bai etxeko merkaturako –VHS, DVD, HD-DVD– eta telebistarako), filmak euskaraz bikoizten eta beronen sustaketa egiten. Euskarak zine aretoetan zuen zuloa estaltzeko sortu zen elkarte, ezerezetik. Madril eta Bartzelonako banatzaileek ez zuten uzten euren filmak areto komertzialetarako euskaraz bikoizten. Tirrikittarrak horiek erdiesten hasi ziren, Eusko Jaurlaritzatik dirulaguntzak lortuz eta filmak zinean estreinatuz. “Hala ere, jende batek ez zuen egiten euskararen alde, diruagatik baizik. Dirua dagoenean askok nahi dute euren lana bikoiztea, baina ez dagoenean hor konpon. Horrek murriztu egiten du film kopuruen euskaratzea”.

Egun, beste zailtasun batzuk dituzte, filmak euskaratu arren, jendea ez dela zine aretoetara joaten, alegia. Galarragak dioenez, erabat etsigarria da horrenbeste esfortzuren ostean euskarazko filma jarri eta ikuslerik izan ez duela jakitea. *Irabazleak eta galtzaileak*, azken lanarekin

Kaiet Estradak eskutan dituen film guztiek euskarazko bikoizketa dute. *Dark Water* film japoniarren DVDaren karatulan ez zen agertzen euskarazko bikoizketa zuenik.

hori gertatu zaie. Euren lanak DVDan ere jartzen dituzte eta ondoren telebistari saltzen saiatzen dira, baina “ETBk ez ditu filmak euskaraz nahi”.

Euskal Telebistak 80ko hamarkadan batik bat eta 90eko hamarkadan, kanpotik produktu asko erosi eta bikoiztu zituen, ETBko zuzendari Bingen Zupiriaren esanetan ez instalazio, ez behar adinako jakituririk ez zegoelako. Urteen pode-

rioz murrizten joan dira erosketak eta bikoizketak barne produkzioaren mesedetan. Zupiriarentzat, “lehentasun” kontua da. Urteak pasa ahala, batetik, jendearen harre- ra hobe izan delako eta bestetik, hizkuntzaren biziraupenari eta erabilerrari begira interesgarriago zitzaielako barne produkzioa bideratu dituzte indar guztiak, *Goenkale*, *Martin*, *Balbemendi*, *Pilotari* edota *Kalaka* sortuz.

Udal aretoen premia

EAEko zine aretoetan sei milioi ikusle bildu ziren iaz. Euskal Kulturaren Behatokiak Kultura 07 izeneko lehenengo txostenean plazaratu ditu datuok. Horrek esan nahi du EAEko biztanle bakoitza hiru aldiz joan zela. Kaiet Estrada zine proiektionista zen Gasteizko Boulevardeko zine aretoetan harik eta Abaco kateak ordainketa etendura iragarri eta kalerratu arte. Orain, Ohrum izeneko zine-klubeko kidea da. "Gauzak benetan beltz daude". Estradak argi dauka, areto asko itxi egingo dituzte-

"Euskarazko zine kopiak egingo dira, baina non jarria faltako da.

Hiriburuetan udal

aretoak behar dira,

uneoro euskarazko film

batekin. Horrek ohitura

sortuko luke"

KAIET ESTRADA

la eta horiek gutxitu ahala euskarak behera egingo duela. "Euskarazko zine kopiak egingo dira, baina non jarria faltako da. Hori medio, hiriburuetan udal aretoak behar dira, uneoro euskarazko filmak eskaintzeko. Horrek ohitura sortuko luke". Galarragak bat egin du aldarrikapen horrekin.

DVDak ordezkioa badu

Berrikuntzaren gorpila geldiezina da eta DVDA ere bidean harrapatuko du. Belaunaldi berriko bi diskok aurrekoaren lekukoa hartuko dute eta dagoeneko bi formatutan merkaturatzen hasiak dira: Blu-ray eta HD-DVDan. Informazio gehiago bilzteaz aparte, irudiaren eta soinuaren

40.000 euroko bikoizketa lanak

Tinko Euskara Elkarteak lehendakari Marian Galarragaren esanetan, ordu erdiko bikoizte lanak 3.000 euro inguru balio du eta edozein pelikula 40.000-50.000 eurotara irits daiteke, gutxienez. Urtean lau film erosi eta bikoizten dituzte. Horren ostean film hori sustatzen dute areto komertzialean, eskoletan banatuz, DVDak eginez. "Orohar, bikoizketa lana benetan gogorra da", aitortu du Galarragak. Aurtengo Donostiako Zinemaldian *Izotz Aroa (Ice Age)* estreinatu dute euskaraz. Orain HD-DVD formatu berrian argitaratuko da eta Tinkok erraztasun guztiak emango ditu euskaraz ere egon dadin.

kalitatea hobea da. Gauzak horrela, DVD formatuan dauden film andana berriz argitaratuko da disko berri horietan. Kaiet Estradak eta Marian Galarragak etorkizuna hor ikusten dute, hau da, euskarak kostatzen duela, hau da, euskarak kostatzen duela.

Asko ala gutxi, euskarazko materiala badago, baina elkarrizketatuen aburuz ez zaio zuku guztia ateratzen. Galarragak dio, ez dela horrenbeste lana katalogoa osatzea euskara duten DVD guztiakin eta salmenta lekuetan argi eta garbi erakustea zeintzuk duten euskarazko bikoizketa. Estrada aho bete hortz geratu zen *Dark Water* filma alokatu zenean. Karatulan gaztelaniaz eta jatorrizko hizkuntzan zegoela jartzen zuen, baina "Hizkuntza" atalean begiratu eta euskaraz ere bazegoela ohartu zen. Horretaz aparte, *Detective Conan* telesailaren adibidea jarri du mahai gainean. Iazko azaroan kalerratu zuten DVDA, gaztelaniaz, galegoz eta katalanez. Euskarazko bikoizketa hiru hilabete beranduago

egin zen eta tarte horregatik ez da sartu. Halakoak berriz gerta ez daitezkeen koordinazio gune baten sorrera beharrezkotzat jotzen du, orain arte egindako bikoizte lan guztiak aurkitu, sailkatu, behar bezalako datu basea sortu eta enprekin harreman zuzena izateko.

LTDaren hedadura geldiezina

2007. urtea amaitu baino lehen Lurreko Telebista Digitalaren hedadura EAEko biztanleen %93ra iritsiko da. Digitalizazioak hainbat hizkuntza aldi berean emititzea ahalbidetu du. Horren ondotik, Kaiet Estradak aldarrikatzen duena

"Lurreko Telebista

Digitalaren aukerak

daukagun estatusa

zalantzan jar dezakete.

ETB2an dena delakoa

euskaraz ikusteko

aukera eman dezake,

baina baita ETB1en

gaztelaniaz ikusteko ere"

BINGEN ZUPIRIA

zera da: baldin eta filmak edo marrazki bizidunak edo dena delako telesailak euskarazko bikoizketa badu, zergatik ezin ote dezakeen ETB2 katean hizkuntza aukeratu, euskaraz ikusi: "Bikoizketa egina izanik ETBk aukera hori eman dezala". Haatik, Euskal Telebistako zuzendari Bingen Zupiriak ez ditu horren garbi ikusten LDTak ematen dituen aukera horiek. "Daukagun estatusa zalantzan jar dezake. Teknologia ETB2an dena delakoa euskaraz ikusteko aukera emango digu, baina baita ETB1en gaztelaniaz ikusteko ere". ■

Babeslea: Oiarzungo Udala

OIARTZUN, UDALERRI EUSKALDUNA

Osasungintza, Lantegiak, Epaitegiak, Merkatal eta Finantza Zerbitzuak ere euskaldunduz. Euskaraz bizi nahi dugulako hamaika lan elkarrekin egiteko dugu.

Oiarzungo Udala
www.oiarztzun.org